

Ebre

80 CLAVELLS PER RECORDAR I PERQUÈ NO TORNE A PASSAR

MARINA PALLÁS CATURLA
@MARINAPALLAS

Crònica

Memòria i pau. Ahir a Tortosa es va celebrar un acte per a la ciutadania, per recordar totes les víctimes durant la Guerra Civil i els supervivents

«Quan va passar el primer avió, el més baixet que havíem sentit, tremolava tota la terra. Quan van començar a tirar bombes, allò era una tremolor de baix a amunt que no sé ni com explicar, que et queda gravat i ho recordaré mentre visca. En sortir del refugi, la nostra casa havia caigut, sense que hagués agafat a ningú a dins. En canvi, a la de la vora va agafar a una dona amb un xiquet de nou mesos. Ma mare i la sogra d'aquella noia morta estaven allà abraçades i això em quedarà gravat per sempre». Teresa Gas, 89 anys.

«Jo vaig perdre el pare, amb 6 anys, i ma mare em va ensenyar la lliçó més gran, que és el perdó. Recordo tres bombardejos. El primer estava a Tortosa i m'havien operat de la cama, i havia de córrer per anar fins al refugi antiaeri i arribava l'última; el segon, des de la muntanya, veia com entraven els avions pel coll de l'Alba. Ens vam refugiar a una caseta, a la muntanya. Teníem tant de terror de les bombes que intentàvem tapar amb un mocador un forat del pany, perquè no es veiés la llum de l'interior. Tapàvem totes les finestres. A l'altre, recordo passar molta fam. Era Divendres Sant. Es va veure tota una resplendor molt gran i la gent deia que havien bombardejat els ponts». Cinta Llasat, 88 anys.

«Estàvem a una muntanya, a la Raval de la Llet. Vam fugir a les muntanyes, com tots. Veïem els avions quan arribaven, i veïem caure les bombes. Però el Divendres Sant molts vam baixar a Tortosa a veure com estava la nostra

Els organitzadors de l'acte entregant clavells als supervivents i als assistents. FOTO: MARINA PALLÁS

casa, pensant que respectarien un dia així. I no, just va ser el bombardeig més gros», Tomàs Carot, 90 anys.

Són els records de tres tortosins que només eren xiquets quan la guerra va instal·lar-se a casa seua i els canviaria la vida per sempre. Ahir, 15 d'abril, es complien 80 anys del pitjor bombardeig que patí Tortosa durant la Guerra Civil, el 1938. Era un Divendres Sant i fou tan destructiu que moltes persones l'han recordat com el «divendres de sang» o «divendres negre». Només aquell dia van caure entre 54.000 i 59.000 quilos de bombes a la ciutat, més que a l'atac a Guernica. La ciutat es convertí en front de guerra. Dels

Durant l'acte es van llegir textos d'Ernest Hemingway i Gerard Vergés, entre d'altres. FOTO: MARINA PALLÁS

4.000 habitatges de Tortosa, 600 en van quedar destruïts després de la guerra. Hi hauria hagut més d'un miler de víctimes en total i, malgrat haver passat 80 anys de la batalla de l'Ebre i 79 de la fi de la Guerra Civil, encara avui no es coneixen amb nom i cognoms totes les víctimes.

Un acte per a totes dues bandes

Ahir al migdia, amb un sol alt i brillant i un riu majestuós que feia soroll, es va celebrar l'acte '80 anys després. Tortosa, memòria i pau', organitzat per Amics de l'Ebre, Terra Enllà i Amics dels Castells. Es va tractar d'un acte que va fugir de qualsevol tipus de partidisme i que va apel·lar a la reconciliació, al diàleg, a l'anàlisi, la crítica, la pau i la memòria. Recordar per no oblidar i perquè no torne a succeir. En l'acte hi van participar un grup de supervivents, ja que estava especialment adreçat a ells. Es tracta del primer esdeveniment d'aquest caire celebrat a Tortosa per als supervivents civils. Es van llegir textos en català, castellà i anglès, com algunes cròniques de corresponsals com Ernest Hemingway o els records que en van dedicar els escriptors Gerard Vergés, Manuel Pérez Bonfill o Josep Subirats i Piñana.

L'acte va concloure amb l'entrega de 80 clavells als assistents i la seua llençada al riu en record de les víctimes i als supervivents. L'espai escollit per a tot plegat fou el pont roig, el pont del ferrocarril que es va bombardejar, també com a símbol de diàleg entre dues bandes. Perquè només recordant hi ha reconciliació.